

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

-1980-

Αθήνα, 24 Ιουνίου 2014

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΚΕΕ, κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΙΧΑΛΟΥ,
ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΒΕΛΓΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ
ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, ΜΕ
ΘΕΜΑ: «TO BE ENTREPRENEUR... OR NOT TO BE: ENTREPRENEURSHIP,
THE ONLY SUSTAINABLE GROWTH DRIVER»**

«Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που συμμετέχω σε αυτή την πραγματικά ενδιαφέρουσα εκδήλωση και θέλω να ευχαριστήσω το Βελγο-Ελληνικό Επιμελητήριο, για την πρόσκληση.

- *Γιατί η Ευρώπη χρειάζεται ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας;*

Το τελευταίο διάστημα, όλο και περισσότεροι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι δηλώνουν ότι η οικονομική κρίση αρχίζει να αποτελεί παρελθόν και ότι τα χειρότερα είναι πλέον πίσω μας.

Παρά το ότι υπάρχει μια εμφανής τάση ανάκαμψης, αυτή παραμένει απειστικά αργή και εύθραυστη. Η ανεργία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης θα παραμείνει στα επίπεδα ρεκόρ του 12%. Σήμερα στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 5,6 άνεργοι νέοι κάτω των 25 ετών.

Οι εποχές όπου βασιζόμασταν στις μεγάλες επιχειρήσεις ή στο κράτος για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, έχουν παρέλθει.

Τα τελευταία χρόνια, έχουμε δει πολυεθνικές εταιρείες – σε όλους τους τομείς – να περικόπτουν θέσεις εργασίας κατά χιλιάδες. Και οι περισσότερες από αυτές τις θέσεις, δεν θα αποκατασταθούν στην προηγούμενη μορφή τους τουλάχιστον, ακόμη κι αν η ευρωπαϊκή οικονομία σταθεροποιηθεί σε πορεία ανάκαμψης.

Όμως το ζητούμενο δεν είναι μόνο η τόνωση της απασχόλησης. Είναι η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, μέσα σε ένα περιβάλλον που αλλάζει ραγδαία.

Εκτιμάται ότι μέχρι το 2050 οι παραδοσιακές δυτικές οικονομίες θα έχουν μικρότερη συμμετοχή στο παγκόσμιο ΑΕΠ από αυτή που είχαν το 1700. Ακόμη νωρίτερα, μέχρι το 2020 πάνω από το 50% του παγκόσμιου ΑΕΠ θα παράγεται από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Σύμφωνα με έρευνα του Boston Consulting Group, η οικονομία του διαδικτύου στις χώρες G-20 θα αναπτυχθεί με ετήσιο ρυθμό 8% τα επόμενα πέντε χρόνια. Στις αναπτυσσόμενες αγορές, ο ρυθμός αυτός θα είναι 18%. Και στις δύο περιπτώσεις, ο

ρυθμός θα είναι κατά πολύ ταχύτερος σε σύγκριση με τον αντίστοιχο σε παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας.

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, η Ευρώπη για να διατηρήσει την ανάπτυξη της οικονομίας της και το επίπεδο ζωής των πολιτών της, θα χρειαστεί να αυξήσει την παραγωγικότητά της κατά 30%. Κι αυτό κάτω από τις αντίξοες συνθήκες που δημιουργούν, από τη μία η κρίση χρέους και από την άλλη η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού.

Στην ουσία, η Ευρώπη θα πρέπει να επανεφεύρει τον εαυτό της. Θα πρέπει να εστιάσει στην οικονομία της γνώσης, μέσα από τη συστηματική ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας.

Χρειαζόμαστε νέες επιχειρήσεις, οι οποίες θα παράγουν προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας. Θα αξιοποιήσουν τα ταλέντα και τις γνώσεις των νέων ανθρώπων. Θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Σε αυτό το θέμα πιστεύω ότι όλοι συμφωνούμε. Η επιχειρηματικότητα είναι η λύση. Χρειάζεται όμως επιχειρηματίες. Κι εδώ φθάνουμε στο κρίσιμο μέρος του τίτλου αυτής της εκδήλωσης: να είναι ή να μην είναι κανείς επιχειρηματίας;

- ***Να είναι ή να μην είναι κανείς επιχειρηματίας;***

Θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ σε μια ιστορία με φαντάσματα – που δεν είναι όμως αυτή του Άμλετ.

Φέτος συμπληρώνονται 30 χρόνια από την προβολή της ταινίας Ghostbusters, την οποία πολλοί από εμάς έχουμε δει, οι νεότεροι σίγουρα την έχουν ακούσει.

Διάβαζα, λοιπόν, πρόσφατα σε ένα άρθρο ότι η συγκεκριμένη ταινία αφηγείται τελικά μια ιστορία επιχειρηματικότητας: τρεις επιστήμονες, που αποφασίζουν να υλοποιήσουν μια καινοτόμο – αν μη τι άλλο – επιχειρηματική ιδέα. Διαβλέπουν μια ανάγκη η οποία δεν έχει καλυφθεί. Παίρνουν το ρίσκο να εγκαταλείψουν τα «γνώριμα νερά» της ακαδημαϊκής ζωής. Δημιουργούν την επιχείρησή τους, κάνουν λάθη, απογοητεύονται, αρχίζουν να αμφισβητούν την επιλογή τους. Παίρνουν θάρρος από τις πρώτες μικρές νίκες, αντιμετωπίζουν εμπόδια που – τυχαία άραγε – προέρχονται από κρατικές υπηρεσίες. Οδηγούνται στην αποτυχία, όμως δεν εγκαταλείπουν. Σηκώνονται ξανά και στο τέλος κερδίζουν τη μάχη.

Πράγματι, αυτή την ιστορία, στις βασικές της γραμμές, την έχουν βιώσει πολλοί επιχειρηματίες σε όλο τον κόσμο. Οι οποίοι μέσα από τις δυσκολίες, τις επιτυχίες, αλλά και τις αποτυχίες, έμαθαν να μη φοβούνται τα φαντάσματα. Και να προχωρούν μπροστά, να δημιουργούν, να δίνουν ζωή σε νέες ιδέες, να παράγουν αξία, να μεταμορφώνουν ολόκληρες αγορές.

Όμως, για την πλειοψηφία των Ευρωπαίων, αυτού του είδους οι ιστορίες υπάρχουν μόνο στα σενάρια κινηματογραφικών ταινιών.

- ***Η δυστοκία της Ευρώπης στη δημιουργία νέων, δυναμικών επιχειρήσεων***

Στην Ευρώπη, μόλις το 37% περίπου των εργαζόμενων προτιμούν την αυτό-απασχόληση, ενώ στις ΗΠΑ και στην Κίνα το αντίστοιχο ποσοστό υπερβαίνει το 50%.

Σύμφωνα με το Global Entrepreneurship Monitor για το 2013, σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο, η Ελλάδα και η Ισπανία, οι επιχειρηματίες αρχικού σταδίου αποτελούν γύρω στο 5% του συνολικού ενήλικου πληθυσμού. Το αντίστοιχο

ποσοστό στις ΗΠΑ και στην Κίνα είναι κοντά στο 15%, ενώ στη Βραζιλία βρίσκεται στο 17%.

Η Ευρώπη αυτή την περίοδο έχει τεράστια δυστοκία σε καινοτόμες επιχειρήσεις, οι οποίες αναπτύσσονται με ταχείς ρυθμούς και αυξάνουν το μέγεθός τους, συνεισφέροντας στην απασχόληση, στις εξαγωγές, στην οικονομία.

Το πρόβλημα είναι εμφανές:

Από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης και μετά, η Ευρώπη γνώρισε μια εκρηκτική άνθιση της επιχειρηματικότητας. Η μεγάλη πλειοψηφία των σημερινών μεγάλων Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, δημιουργήθηκαν περίπου στο ξεκίνημα του 20^{ου} αιώνα. Έκτοτε, όμως, η πορεία υπήρξε σταθερά καθοδική. Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι σαφώς επέδρασαν αρνητικά. Αφενός γιατί έκαναν τους Ευρωπαίους να αποστρέφονται περισσότερο το ρίσκο και αφετέρου, γιατί διέρρηξαν τις σχέσεις μεταξύ διάφορων ευρωπαϊκών αγορών.

Η οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σαφώς δημιούργησε ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον. Χωρίς όμως το αποτέλεσμα να είναι ανάλογο. Σύμφωνα με ανάλυση του ευρωπαϊκού think tank Bruegel, στο διάστημα μεταξύ 1950 και 2007 δημιουργήθηκαν στις ΗΠΑ 52 νέες μεγάλες επιχειρήσεις – που περιλαμβάνονται στη λίστα FT Global 500. Την ίδια περίοδο, στην Ευρώπη δημιουργήθηκαν μόλις 12 τέτοιες επιχειρήσεις. Από τις οποίες μόνο 3 γεννήθηκαν στο διάστημα 1975 – 2007.

Γιατί συμβαίνει αυτό; Γιατί οι Ευρωπαίοι και ειδικά οι νέοι άνθρωποι, αποφεύγουν να αναλάβουν νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Κι αν κάποιος αποφασίσει να κάνουν το βήμα, γιατί δυσκολεύονται τόσο πολύ να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν;

- *Τα εμπόδια*

Τα εμπόδια είναι λίγο πολύ γνωστά:

Καθοριστικός ανασταλτικός παράγοντας, ειδικά τα τελευταία χρόνια, είναι η δυσκολία πρόσβασης σε χρηματοδότηση. Η άντληση ενός μικρού αρχικού ποσού για να «γεννηθεί» η επιχείρηση, μπορεί να είναι εφικτή, ακόμα κι αν αυτό προέρχεται από φίλους, οικογένεια κτλ. Όμως, για να εξελιχθεί μια ιδέα σε πραγματικό επιχειρηματικό μοντέλο, απαιτούνται μεγαλύτερα κεφάλαια, τα οποία δύσκολα παρέχονται – ειδικά κάτω από τις σημερινές συνθήκες. Το venture capital δεν αποτελεί προτιμητέα επιλογή για θεσμικούς επενδυτές, από την εποχή της φούσκας dot.com στις αρχές του 2000. Η πρόσφατη κρίση χειροτέρεψε τα πράγματα. Και σήμερα, τα κεφάλαια που τίθενται στη διάθεση των νέων επιχειρηματιών, προέρχονται κυρίως από κρατικούς και κοινοτικούς πόρους και όχι από ιδιώτες επενδυτές. Όσο όμως δεν υπάρχει ανεπτυγμένη αγορά venture capital, η άνθηση που περιμένουμε δύσκολα θα υπάρξει.

Εξίσου σημαντικό εμπόδιο είναι το διοικητικό περιβάλλον, το οποίο δημιουργεί σοβαρά εμπόδια στους επίδοξους επιχειρηματίες: με πολύπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες, με άκαμπτα θεσμικά πλαίσια για την αγορά εργασίας κτλ. Τα τελευταία χρόνια, σε πολλές χώρες – μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα – έχουν υπάρξει μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη διευκόλυνση της έναρξης νέων επιχειρήσεων. Ωστόσο, τα εμπόδια παραμένουν σημαντικά.

Ένα άλλο θέμα είναι η δυσπιστία εκ μέρους της ίδιας της αγοράς. Δύσκολα μια νέα επιχείρηση θα καταφέρει να προσλάβει έμπειρα στελέχη, για να στηρίξουν την ανάπτυξή της. Δεν είναι πολλοί οι επαγγελματίες που θα ρισκάρουν την καριέρα τους, για την αβέβαιη υπόσχεση μιας νέας επιχειρηματικής ιδέας. Από την άλλη, και οι

μεγάλες εταιρείες δύσκολα θα επιλέξουν να συνεργαστούν με μια μικροσκοπική επιχείρηση που έχει πίσω της μόνο ένα έτος λειτουργίας.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι πιθανότητες να αποτύχει μια νέα επιχείρηση είναι ιδιαίτερα αυξημένες. Κι αν αυτό συμβεί, η αποτυχία θα ισοδυναμεί με ισόβιο στίγμα.

Είναι γεγονός ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, η αδυναμία μιας επιχείρησης να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της αντιμετωπίζεται λίγο πολύ ως ένα είδος απάτης. Ενώ στην πραγματικότητα ένα μικρό ποσοστό των περιπτώσεων χρεοκοπίας, συνδέεται με αθέμιτες πράξεις. Στις ΗΠΑ, μια επιχείρηση που χρεοκοπεί μπορεί μέσα σε 12 μήνες να έχει ολοκληρώσει τις διαδικασίες εκκαθάρισης, να έχει απαλλαγεί από τα χρέη και να είναι ελεύθερη να κάνει μια καινούρια αρχή. Στη Γερμανία το διάστημα αυτό μπορεί να φθάσει τα 6 χρόνια και στη Γαλλία τα 9.

Σε έρευνα της εταιρείας Gallup, που δημοσιεύθηκε πρόσφατα, η πλειοψηφία των Ευρωπαίων πολιτών δηλώνει ότι το κράτος δυσχεραίνει την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Μάλιστα, στις χώρες που υποφέρουν περισσότερο από την ανεργία – ειδικά μεταξύ των νέων – όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, το ποσοστό των πολιτών που έχουν αυτή την άποψη υπερβαίνει το 90%. Στην Ισπανία είναι 80% και στην Πορτογαλία 80%.

Απέναντι σε αυτά τα προβλήματα, δεν είναι άξιο απορίας το γιατί τόσο λίγοι νέοι άνθρωποι τολμούν να στραφούν στην επιχειρηματικότητα. Πριν από δύο περίπου χρόνια, ένα άρθρο του Economist για τη νέα επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη, είχε τίτλο «οι Άθλιοι» (Les Miserables). Αυτό πιστεύω τα λέει όλα.

- Η ύπαρξη εχθρικής κουλτούρας

Το χειρότερο είναι ότι, η ύπαρξη τόσων δομικών εμποδίων έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός σημαντικότερου ακόμη ανασταλτικού παράγοντα: του πολιτισμικού. Έχει δημιουργηθεί σήμερα στην Ευρώπη μια κουλτούρα η οποία αποθαρρύνει τη δημιουργική επιχειρηματικότητα.

Το παράδειγμα της Ελλάδας είναι χαρακτηριστικό: τις δεκαετίες που προηγήθηκαν της κρίσης, «καταφέραμε» πρώτα να υιοθετήσουμε μια φιλοσοφία που εχθρεύεται την ιδιωτική πρωτοβουλία και αναδείξαμε το κράτος σε ρυθμιστή της οικονομικής δραστηριότητας, με επακόλουθο να αυξηθεί η γραφειοκρατία και η πολυπλοκότητα. Δεν προσπαθήσαμε να καλλιεργήσουμε επιχειρηματική συνείδηση στις νεότερες γενιές. «Δοξάσαμε» καλλιτέχνες, αθλητές κτλ, αλλά όχι δημιουργικές επιχειρηματικές προσπάθειες.

Το αποτέλεσμα ήταν όλο και περισσότεροι ικανοί νέοι άνθρωποι να αποστρέφονται την επιχειρηματικότητα. Η Ελλάδα έφθασε να παράγει έναν από τους μεγαλύτερους αριθμούς πτυχιούχων, που όμως περιόρισαν τις φιλοδοξίες τους σε μια μισθοδοτούμενη θέση – ιδανικά στο δημόσιο – ή σε ένα προστατευμένο επάγγελμα, ή σε δραστηριότητες χαμηλών προσδοκιών.

Αντίστοιχες ιστορίες μπορεί να αναγνωρίσει κανείς σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες.

Σημαίνει αυτό ότι δεν υπάρχουν δημιουργικοί και φιλόδοξοι Έλληνες – ή Ευρωπαίοι – με ανεπτυγμένο επιχειρηματικό πνεύμα; Σαφώς όχι.

Όμως, όλοι αυτοί οι άνθρωποι, είτε δεν αποφασίζουν ποτέ να κάνουν το κρίσιμο βήμα είτε επιλέγουν να το κάνουν σε κάποια άλλη χώρα. Στη Silicon Valley υπάρχουν περίπου 50.000 Γερμανοί, ενώ περίπου 500 start-ups στην ευρύτερη περιοχή έχουν ιδρυθεί από Γάλλους επιχειρηματίες. Για την Ελλάδα δεν χρειάζεται να πω ότι το brain drain συνιστά σήμερα μια από τις μεγαλύτερες απειλές.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο υπάρχει. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να το αφήνουμε αναξιοποίητο, ή να το οδηγούμε εκτός Ευρώπης σε αναζήτηση καλύτερων συνθηκών. Κι αυτό – έστω και τώρα – φαίνεται να έχει γίνει αντιληπτό σε πολιτικό επίπεδο. Όλοι πλέον αναγνωρίζουν τα εμπόδια.

- Οι απαιτούμενες δράσεις

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει καταρτίσει για την αντιμετώπισή τους το Entrepreneurship Action Plan 2020, με στόχο να απομακρύνει εμπόδια και να καλλιεργήσει μια νέα κουλτούρα επιχειρηματικότητας.

Οι βασικοί άξονες του σχεδίου, δηλαδή η έμφαση στην επιχειρηματική εκπαίδευση, η αναβάθμιση του διοικητικού πλαισίου και η υποστήριξη συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού, κινούνται στη σωστή κατεύθυνση.

Πρέπει όμως να μεταφραστούν σε συγκεκριμένες δράσεις, οι οποίες θα προσαρμοστούν κατάλληλα και θα εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο.

Είναι πράγματι ανάγκη να ξεκινήσουμε από τα σχολεία και την εκπαίδευση, για να δημιουργήσουμε μια πιο έντονη κουλτούρα επιχειρηματικότητας.

- Χρειάζεται να εντάξουμε την επιχειρηματικότητα στις δεξιότητες που αποκτά ένας μαθητής, από τα πρώτα χρόνια της εκπαίδευσης. Ένα παιδί στην ηλικία των 12 ετών, μπορεί να έχει εκτεθεί στις βασικές αρχές της επιχειρηματικότητας. Να έχει κατανοήσει τι σημαίνει να μετατρέπεις μια ιδέα σε προϊόν ή υπηρεσία.
- Χρειάζεται ενίσχυση της διδασκαλίας στο αντικείμενο των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας. Και αντίστοιχη επένδυση στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε όχι μόνο να συμβαδίσουν με την εξέλιξη της γνώσης, αλλά και να μπορέσουν να εμπνεύσουν τους μαθητές τους. Να αναδείξουν μια γενιά που θα αγκαλιάσει δημιουργικά την ψηφιακή εποχή.
- Χρειάζονται δράσεις που ενθαρρύνουν τους φοιτητές να ξεκινήσουν τις δικές τους μικρές επιχειρήσεις, πριν ακόμη αποφοιτήσουν. Ο χώρος του πανεπιστημίου μπορεί να λειτουργήσει ως θερμοκοιτίδα, για νέες ιδέες και για την απόκτηση εμπειρίας.

Είναι επίσης ανάγκη να ενισχυθούν οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε νέα επιχειρηματικά σχέδια.

- Με παροχή φορολογικών κινήτρων σε επενδυτές που αγοράζουν μετοχές επιχειρήσεων υψηλού ρίσκου.
- Με τη διευκόλυνση επιχειρήσεων οι οποίες παρουσιάζουν υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, ώστε να αντλούν κεφάλαια από τα ευρωπαϊκά χρηματιστήρια.
- Με την αύξηση των κρατικών προμηθειών από μικρές, αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις. Ένα τέτοιο μέτρο μπορεί να αποδειχθεί πολύ πιο αποτελεσματικό από αυτό της επιδότησης, ενώ θα δοθεί το παράδειγμα και προς τις μεγάλες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

Βεβαίως είναι απαραίτητο να βελτιωθεί το διοικητικό περιβάλλον.

- Με δομές και μέτρα για τη μείωση του κόστους και του χρόνου που απαιτείται για την έναρξη επιχειρήσεων, όπως είναι η ανάπτυξη των Υπηρεσιών Μιας Στάσης.
- Με αναμόρφωση των διαδικασιών στο πλαίσιο του πτωχευτικού κώδικα, ώστε να διευκολύνεται ένα νέο ξεκίνημα για τις επιχειρήσεις που απέτυχαν.
- Με ειδικές προβλέψεις στο πλαίσιο της εργατικής νομοθεσίας, οι οποίες θα είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες μιας νέας επιχείρησης.
- *Αλλαγή νοοτροπίας*

Όμως, για να δημιουργήσουμε περισσότερες νέες επιχειρήσεις, δεν χρειάζονται μόνο αλλαγές σε επίπεδο πολιτικής. Χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας.

Θα πρέπει να δημιουργήσουμε νέα κοινωνικά πρότυπα, τα οποία θα αναδεικνύουν τις αξίες της επιχειρηματικότητας: την τόλμη, την προσπάθεια, την επιμονή, τη δημιουργικότητα.

Χρειάζεται να προβάλλουμε περισσότερες ιστορίες επιτυχίας, με τρόπο που θα έχει νόημα για τους ανθρώπους. Θα σχετίζεται με την πραγματικότητά τους, θα απαντά στους προβληματισμούς τους.

Χρειάζεται να στραφούμε στη νέα γενιά και να προτείνουμε την επιχειρηματικότητα, ως θετική επιλογή και όχι ως λύση ανάγκης.

Και σε όλους αυτούς τους τομείς, η υφιστάμενη επιχειρηματική κοινότητα οφείλει να αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο. Δεν αρκεί να εντοπίζουμε προβλήματα και να δείχνουμε με το δάχτυλο το κράτος και τις κυβερνήσεις, ή την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Πρέπει να συμμετέχουμε ενεργά, με προτάσεις, με δράσεις, με πρακτικές. Σε επίπεδο φορέων εκπροσώπησης, αλλά και σε επίπεδο κάθε επιχείρησης. Εμείς πρώτοι οφείλουμε να προβάλλουμε στην κοινωνία και στη νέα γενιά, τις αξίες τις οποίες υπηρετούμε.

Η επιτυχία αυτής της προσπάθειας, θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό το μέλλον της ευρωπαϊκής οικονομίας στα επόμενα χρόνια.

Σαφώς η επιχειρηματικότητα δεν είναι πανάκεια. Δεν περιμένει κανείς ότι το σύνολο των νέων ανθρώπων που αναζητούν σήμερα εργασία, θα στραφεί στην επιχειρηματικότητα. Ούτε ότι όλοι θα πετύχουν.

Όμως θα πρέπει να δώσουμε σε όσο το δυνατόν περισσότερους την ευκαιρία να προσπαθήσουν. Θα πρέπει να καλλιεργήσουμε σε όσο το δυνατόν περισσότερους τη φιλοδοξία και την αυτοπεποίθηση να δοκιμάσουν τις ικανότητές τους. Και να νικήσουν τα φαντάσματα.

Η επιχειρηματικότητα είναι η μόνη λύση, αν δεν θέλουμε να χαθεί μια ολόκληρη γενιά. Είναι η μόνη λύση αν θέλουμε η Ευρώπη να παραμείνει ένας ισχυρός παίκτης στην παγκόσμια οικονομία. Ένας χώρος ανάπτυξης, ευκαιριών και ευημερίας για όλους».